

Ár 2013, föstudaginn 1. febrúar, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Guðlaug B. Ólafsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 181/2012**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 21. nóvember 2012, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 12. nóvember 2012. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 26. nóvember 2012, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 7. desember 2012. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 13. desember 2012, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi, dagsettu 20. desember 2012.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 1. febrúar 2013.

II.

Málsatvik.

Þann 13. september 2012 sendi lögmaður A, maka sóknaraðila, bréf til varnaraðila og L um tilboð um lausn á skuldamálum hans. Hafði A ákveðið að reyna að gera tilboð í nánar tilteknar ótryggðar kröfur, m.a. að fjárhæð kr. 5.680.000 hjá varnaraðila. Tilboð A var að greiða 50% af kröfunum með fyrirvara um að fyrirgreiðsla hjá ættmennum næði fram að ganga en A fór fram á eina viku ef jákvætt svar bærisk frá lánastofnunum til að útvega peningana. Þá var tilboðið háð því að báðir bankarisarnir [sic] samþykktu tilboðið þannig að hann ætti að vera laus við þá og gæti haldið áfram að borga af „vel veðsettum eignum“.

Þann 24. október 2012 samþykkti L eingreiðslu að fjárhæð kr. 1.880.000 vegna ábyrgðarskuldbindinga A vegna B með þeim fyrirvara að umboðsmaður skuldara samþykkti.

Þann 30. október 2012 sendi varnaraðili lögmanni A tölvupóst þar sem fram kom að það væri skýlaus krafa að greiðslumeta þyrfti bæði A og sóknaraðila. Þá voru tiltekin gögn sem senda þyrfti varnaraðila.

Þann 31. október 2012 sendi lögmaður A tölvupóst til varnaraðila þar sem því var mótmælt að greiðslumeta ætti sóknaraðila, þar sem A væri einstaklingur, enda beri hjón ekki ábyrgð á skuldbindingum hvors annars.

Lögmaður sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 12. nóvember 2012. Lagði lögmaðurinn síðar fram umboð sóknaraðila, dags. 20. desember 2012.

III.

Umkvörtunarefni.

Í kröfugerð sóknaraðila sem send var Fjármálaeftirlitinu og úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki kemur eftirfarandi fram: „*Tilkynning um ólögmæt [sic] atferli F við innheimtu krafna sem viðtakendur verða að bregðast við um hæl, sbr. m.a. 2. gr. 1. tl. 1. gr. sbr. 8. gr. sbr. 10. gr. l.nr.87/1998 [sic] um opinbert eftirlit með fjármálafyrirtækjum. Krafa um að viðtakendur grípi til tafarlausra aðgerða. Geri nú þegar athugasemdir við F og krefji um úrbætur*“ annars vegar og hins vegar „*Krafa um að viðtakendur skikki F um hæl til að láta af ólögmætum þvingunum gagnvart konu skuldara.*“

Til stuðnings fyrri kröfu sinni vísar lögmaður sóknaraðila til þess að hann hafi orðið var við algerlega ólögmætar kröfur varnaraðila um samábyrgð hjóna og sambýlisfólks og hafi þessar kröfur verið ófrávíkjanlegar hjá bankanum um einhvern tíma og verði að ætla að margir hafi látið undan þessum kröfum. Þetta sé ólögmæt þvingun á maka/sambýling skuldarans. Það sé kunnara en frá þurfi að greina að um 1920 hafi verið lögfestar reglur um sjálfstæða ábyrgð hjóna á skuldbindingum sínum, þ.e. að hjón eða sambýlisfólk beri ekki ábyrgð á skuldum hins nema sérstakt samþykki eða lög kveði á um það. Hér sé tilefni til skjótra aðgerða og sérstakrar könnunar á eldri frágangsmálum varnaraðila í skuldauppgjörum hjóna og sambýlisfólks.

Til stuðnings seinni kröfu sinni vísar sóknaraðili til þess að hún hafi ekkert komið að lántökunum og eigi þær að vera henni óviðkomandi. Banki megi aldrei biðja um greiðslumat hjá henni vegna skulda mannsins og komi fjármál konunnar nákvæmlega ekkert við. Bendir lögmaður sóknaraðila á að A, maki sóknaraðila hafi leitað til hans um aðstoð vegna ákveðinna krafna frá L og varnaraðila, sem ábyrgðarmanns á skuldum vegna fyrirtækjareksturs hans sem hafi endað með gjaldþroti í kjölfar bankahrunsins. A hafi fyrir hrun reynt fyrir sér með innflutning á kínverskum mótörhjólum og rekstur á bifvélaverkstæði og stofnað til skulda við banka. Þessar skuldir hafi verið konu og börnum óviðkomandi. A hafi misst heilsuna og sé á örorkubótum. Hann hafi leitað til umboðsmanns skuldara áður en hann hafi komið til lögmanns sóknaraðila.

Bendir lögmaður sóknaraðila á að vegna ótryggðra krafna hafi A boðið, með fyrirvara um fjármögnun frá ættmennum sínum, 50% í ákveðnar kröfur þann 13. september 2012. Eftir skoðun málsins hafi L fallist á þetta boð þann 24. október 2012. Sú afstaða hafi verið kynnt varnaraðila sem hafi viljað kanna málið enn frekar. Eftir að hafa fengið skattframtöl og ýmis gögn um stöðu mannsins og rætt við starfsmenn L hafi bankinn komið með nýja kröfu. Gæti verið að konan gæti greitt þetta. Varnaraðili hafi gert það að skilyrði fyrir ákvörðunartöku að sóknaraðili færi í greiðslumat. Þetta væri verklagsregla við þessar aðstæður og það væri engin undantekning gefin á því. Hafi bankinn gert kröfu um ítarlegan aðgang að fjármálum konunnar. Lögmaður sóknaraðila hafi reynt að ræða við C, starfsmann varnaraðila, um að þetta væri

ólögmæt krafa og frekari dráttur gæti leitt til þess að ekki yrði af fjármögnun. Kveður lögmaðurinn það engin áhrif hafa haft á starfsmanninn sem hafi sagst þurfa að bera málið undir lögmennt bankans.

Lögmaður sóknaraðila kveðst hafa sent varnaraðila tölvupóst þann 31. október 2012 þar sem raktar hafi verið meginreglur um skuldaábyrgð hjóna og X. kafli þeirra laga sendur í ljósríti til frekari skýringa. Allt hafi komið fyrir ekki. Hafi lögmaður sóknaraðila tjáð starfsmönnum varnaraðila að þessar kröfur væru ólögmætar og það yrði að bera þær undir viðtakendur bréfs þessa. Hafi það virst sem þeir hefðu litlar eða engar áhyggjur af því að viðtakendur létu til sín taka í þessu máli.

Sóknaraðili telur framangreint vera réttarbrott sem verði að stöðva nú þegar og viðtakendur séu þær stofnanir sem geti unnið það verk.

Lögmaður sóknaraðila vill koma á framfæri athugasemdum um bréf lögmanns bankans sem án skriflegs umboðs telji sig geta skrifað fyrir hönd bankans en leyfi sér samt að eyða stórum hluta efnis í umræðu um skriflegt umboð.

Varðandi umboð lögmanns bendir sóknaraðili á að eiginmaðurinn, A, hafi ekki fengið úrlausn sinna mála og ábyrgðarskulda vegna rekstrar fyrirtækja við varnaraðila af því að bankinn hafi viljað setja eiginkonuna í greiðslumat þótt skuldirnar kæmu konu nákvæmlega ekkert við. Hvorugt hjóna hafi viljað sæta þessu og hafi hvort þeirra um sig getað borið þetta undir viðtakanda. Lögmaður sóknaraðila hafi haft stöðuumboð beggja í málinu og einnig skriflegt umboð frá maninum. Til öryggis sé einnig sent skriflegt umboð sóknaraðila til lögmanns sóknaraðila og afstaða hennar til þessa máls. Útilokað sé að fallast á þau rök að umboð hafi ekki verið til staðar í málinu en bæði hjónin hafi hagsmuni af niðurstöðu málsins.

Varðandi frávísunarkröfu varnaraðila bendir sóknaraðili á að aldrei geti komið til frávísunar á grundvelli aðildarskorts eins og málið sé vaxið og rakið hafi verið að framan, auk þess sem aðild geti aldrei leitt til sýknu en það geti ekki átt við í þessu máli.

Sóknaraðili kveður varnaraðila ekki hafa verið beðinn um að mynda sér skoðun á henni, eiginkonu A. Bankinn hafi neitað að taka afstöðu til erindis mannsins nema að eiginkona hans færi í greiðslumat vegna skulda sem henni hafi ekki komið við. Bankinn hafi lýst því yfir að hann ræði ekki frekar við A nema að konan fari í greiðslumat og þá afstöðu séu viðtakandi stofnanir með til úrlausnar, hvort bankinn megi gera þessa kröfu. Á sama hátt megi spyrja hvort foreldrar A ættu einnig að fara í greiðslumat ef þau búa í sama húsi og A sonur þeirra eða í sömu götu eða borg.

Sóknaraðili kveður afstöðu varnaraðila markast af réttarstöðu frá „16. öld“, að framfærsluskylda sé með hjónum og sameiginleg ábyrgð á skuldum. Þetta sé klárlega rangt. Hjón beri að meginstefnu til ekki ábyrgð á skuldum hvors annars, undantekning geti verið skattar samkvæmt sérstökum lagaákvæðum. Bankinn hafi greinilega viðhaft þessi vinnubrögð í samskiptum við hjón og jafnvel sambýlisfólk og viðtakandi stofnanir eigi að grípa til viðeigandi aðgerða gegn bankanum vegna þessa og tryggja stöðvun. Einnig beri að fara yfir eldri uppgjör þar sem hjón hafi ranglega verið gerð samábyrg. Sóknaraðili vísar til þess að bankinn eigi ekki rétt á þessum upplýsingum og því megi ekki taka mark á kröfum bankans um að kröfum verði hafnað.

Lögmaður sóknaraðila spyr hvar umboð E hdl. til að koma fram fyrir hönd bankans í þessu máli sé. Hrokinn í greinargerð hans sé sá sem fyrr greini að skriflegt umboð eigi að liggja fyrir en það þurfi bankinn ekki. Lögfræðingur sem sendi bréf fyrir banka þurfi ekki að sanna aðild sína. Það sé rangt og miðað við málátalbúnað hans beri jafnvel að hunsast bréf hans ef skriflegt umboð berist ekki viðtakendum.

Lögmaður sóknaraðila kveður skilning lögmanns á hjúskaparlögum nr. 31/1993 rangan og kristallast á seinni blaðsíðu bréfs E hdl. Hjón séu sitt hvor aðilinn og beri ekki ábyrgð á hvort öðru eins og ítrekað hafi verið rakið. Tveir sjálfstæðir einstaklingar og bankinn eigi engan rétt á hnýsni í fjárhag hins aðilans eins og hann hafi greinilega komist upp með til þessa. Þetta beri að stöðva.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega að kröfum sóknaraðila verði vísað frá. Til vara er þess krafist að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Til stuðnings aðalkröfu sinni vísar varnaraðili til þess að sóknaraðili í máli þessu sé M en umboð það sem lögmaðurinn Jón Egilsson hafi sé eingöngu umboð fyrir A en ekki fyrir sóknaraðila en samkvæmt forsíðu kvörtunarinnar sé hér um kvörtun M að ræða. Þannig verði ekki séð að lögmaðurinn sem sendi inn kvörtunina hafi umboð til að koma fram fyrir hönd sóknaraðila. Að framangreindu sé því ljóst að framsetning kvörtunarinnar sé það óljós og að auki sé krafa sóknaraðila það óskýr að kvörtunin sé í raun ekki tæk til úrskurðar. Aukinheldur falli umboðsskorturinn einnig undir 7. gr. samþykkta nefndarinnar.

Varnaraðili kveðst ekki sjá hvernig krafa sóknaraðila verði metin til fjár en skv. b-lið 6. gr. samþykkta úrskurðarnefndarinnar fjalli nefndin ekki um kröfu viðskiptamanns sem ekki verði metin til fjár. Hér sé sett fram krafa um að ætluð framkoma varnaraðila verði bönnuð. Sé með engum hætti hægt að sjá hvernig krafan verði metin til fjár, enda sé hún byggð á rangtúlkun þess sem leggi kvörtunina fram.

Varnaraðili bendir á að ekki hafi heldur verið sýnt fram á að varnaraðili hafi í raun hafnað sóknaraðila, heldur hafi maki sóknaraðila verið rétt byrjaður á ferli sem bankinn hafi verið tilbúinn að hefja til að reyna að komast að ásættanlegri niðurstöðu sem byggja myndi á heildarskoðun á fjárhag maka sóknaraðila og þar sem hann sé í hjúskap sé ekki annað hægt heldur en að skoða fjárhag hans og maka hans saman en það verði skýrt nánar síðar. Ekki hafi verið komin fram tillaga að niðurstöðu, en hún hefði getað verið með ýmsu móti þar sem um frjálstan samning hafi verið um að ræða. Ferlið hafi verið rétt svo byrjað og ekki hafi verið ljóst hvaða tillögu bankinn myndi koma með, hvort hann myndi samþykkja tillögu A eða ekki. Þannig verði ekki séð að varnaraðili hafi verið búinn að hafna maka sóknaraðila um neitt. Varnaraðili hafi verið allur að vilja gerður til að komast að ásættanlegri niðurstöðu, sem grundvölluð yrði á eðlilegri skoðun. Maki sóknaraðila hafi þá þegar hætt við, líkt og fylgigögn sóknaraðila beri með sér og beri því að vísa málinu frá með vísan til 5. gr. samþykkta fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Vísar varnaraðili til þess hvað varðar greiðslumatið og að það myndi byggja á upplýsingum um heildarfjárhag hjónanna þá sé ljóst að það ríki ákveðin framfærsluskylda á milli hjónanna vegna reksturs heimilisins, sameiginlegar skuldir o.fl, og sé eðlilegt að greiðslumatið hefði byggt á heildrænni skoðun á högum fjölskyldunnar.

Varnaraðili bendir á að engin höfnun hafi átt sér stað, lögmaðurinn hafi ekki umboð frá sóknaraðila og ef hin ætlaða höfnun sé sú að varnaraðili hafi ekki viljað halda áfram með ferlið nema fá upplýsingar um fjárhag hjónanna þá verði ekki séð hvernig sú höfnun verði metin til fjár. Með vísan til alls framangreinds beri að vísa kvörtun sóknaraðila frá með vísan til 5. gr., b-liðar 6. gr. og 7. gr. samþykkta fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Varðandi varakröfu varnaraðila vill varnaraðili í upphafi leiðréttta að hann hafi einhvern tíma sett fram þá kröfu að sóknaraðili skyldi taka á sig ábyrgð á greiðslum skulda makar hennar. Eins og fylgigögnin beri með sér hafi eingöngu verið beðið um upplýsingar um fjárhag hennar að auki, en ástæður að baki því séu margvíslegar og verði skýrðar. Ekki verði séð að varnaraðili hafi einnig krafist þess að börn sóknaraðila myndu bera ábyrgð á greiðslum vegna skuldbindinga makar sóknaraðila. Líkt og fram komi í fylgigögnum með kvörtuninni og málsatvikalýsingu sóknaraðila þá hafi bankinn eingöngu beðið um upplýsingar en ekki sett neina kröfu fram um að sóknaraðili skyldi greiða skuldir makar síns og sé slíkt með öllu órökstudd og ósönnuð fullyrðing af hálfu sóknaraðila. Það sem fram komi í tölvupóstsamskiptum lögmanns makar sóknaraðila sé að bankinn krefjist þess að greiðslumeta bæði sóknaraðilann og makar hennar, enda reki þau heimili saman, gætu átt sameiginlegar skuldbindingar/eignir ásamt því að vera með gagnkvæma framfærsluskyldu. Hvergi komi fram sú ætlun bankans að krefjast þess að sóknaraðili greiði skuldbindingar makar síns.

Varnaraðili kveður sóknaraðila alveg horfa fram hjá því í umfjöllun sinni um „óskiljanlega“ kröfu varnaraðila að í hjúskaparlögum nr. 31/1993 sé einnig fjallað um sameiginlega hjúskapareign og gagnkvæmar skyldur sem að einstaklingar í hjúskap beri vegna sambandsstöðu sinnar. Ætlun varnaraðila hafi verið sú að taka ákvörðun byggða á eðlilegri skoðun á fjárhag makar aðalskulðara og verði í því sambandi ekki litið framhjá fjárhag fjölskyldu hans, en auðvitað yrði tekið tillit til þess aðskilnaðar sem lög nr. 31/1993 kveði á um. Makar sóknaraðila hafi hætt ferlinu áður en að hægt hafi verið að taka afstöðu til tilboðs hans og sé því ekki ljóst hvort að varnaraðili hefði samþykkt það eða jafnvel komið með móttíloboð.

Varnaraðili bendir á að eftir hrun bankanna séu gerðar mjög miklar kröfur til þess að allar ákvarðanir bankanna séu byggðar á vel ígrunduðum grundvelli og samræmis sé gætt í úrlausnum þeirra mála sem reynt sé að leysa. Auðskilið sé að sá grundvöllur sem að ákvarðanir bankans byggi á, byggi á ítarlegri skoðun á hverju máli fyrir sig, þannig að unnt verði að skýra hvers vegna ákveðin upphæð hafi verið felld niður eða ekki. Hver svo sem niðurstaðan verði þá verði varnaraðili að geta skýrt ákvörðunartöku sína og sé því eðlilegt að svörin byggi á niðurstöðu úr ítarlegri rannsóknarvinnu. Ekkert óeðlilegt eða ólöglegt hafi átt sér stað í þessu ferli. Sökum framangreinds sé þess krafist að kvörtun sóknaraðila verði hafnað.

V.

Niðurstaða.

Í 6. gr. samþykktar fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki er fjallað um þau mál sem nefndin fjallar ekki um. Í b-lið 6. gr. kemur fram að nefndin fjalli ekki um kröfu viðskiptamanns sem ekki verður metin til fjár.

Í kröfugerð sóknaraðila sem send var Fjármálaeftirlitinu og úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki kemur eftirfarandi fram: „*Tilkynning um ólögmet [sic] atferli F við innheimtu krafna sem viðtakendur verða að bregðast við um hæl, sbr. m.a. 2. gr. 1. tl. 1. gr. sbr. 8. gr. sbr. 10. gr. l.nr.87/1998 [sic] um opinbert eftirlit með fjármálafyrirtækjum. Krafa um að viðtakendur grípi til tafarlausra aðgerða. Geri nú þegar athugasemdir við F og krefji um úrbætur*“ annars vegar og hins vegar „*Krafa um að viðtakendur skikki F um hæl til að láta af ólögmetum þvingunum gagnvart konu skulðara.*“

Sóknaraðili hefur enga beina fjárkröfu uppi á hendur varnaraðila og verður framangreind krafa hans ekki metin til fjár eins og hún er sett fram í kvörtun til nefndarinnar. Í ljósi þess að krafa sóknaraðila er ekki fjárhagsleg, ber að vísa málinu frá, sbr. b-lið 6. gr. samþykktu fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki og koma þá ekki til skoðunar aðrar frávísunarástæður sem kunna að eiga við.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F er vísað frá.

Reykjavík, 1. febrúar 2013.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Guðlaug B. Ólafsdóttir